

Dayanıqlı sülh modeli

Azərbaycanın Vətən müharibəsi və antiterror tədbirlərində böyük hərbi-siyasi zəfərlərinin ardınca yaratdığı reallıqlar fonunda beynəlxalq siyasətin aparıcı aktorlarından birinə çevrilməsi, BƏƏ-nin isə global siyasətdə və dünya iqtisadiyyatında əsas mərkəzlərdən biri rolunu üstləməsi fonunda ölkələrimiz arasında münasibətlərin inkişafı yalnız iki dövlət arasında əlaqələr çərçivəsində şərh oluna bilməz. Bu, birmənalı şəkildə geosiyasi hadisədir. Prezident İlham Əliyevin BƏƏ-yə işgüzar səfərinə global miqyasda xüsusi diqqətin ayrılması bu mənada çox təbiidir.

Global ziddiyyətlərin dərinləşdiyi, sülh və sabitliyə təhlükələrin artdığı bir dövrdə Prezident İlham Əliyevin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə işgüzar səfəri və keçirdiyi görüşlər ölkələrimiz arasında münasibətlərin tam yeni mərhələsi və geosiyasi təhdidlərə qarşı birgə fəaliyyət formatı hesab oluna bilər.

Milli Məclisin deputatı Bəhruz Məhərrəmov qəzetimizə açıqlamasında bildirib ki, işgüzar səfər olmasına baxmayaraq, Prezident İlham Əliyevin Əbu-Dabi hava limanında BƏƏ Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyan tərəfindən şəxsən qarşılanması iki lider arasındakı şəxsi dostluq və yüksək etimadı simvolizə etməklə bərabər, Azərbaycanın BƏƏ-nin xarici siyasət prioritetlərindəki xüsusi yerini göstərir. Eyni zamanda sirr deyil ki, BƏƏ ilə münasibətlər Azərbaycanın Şərq siyasətində mühüm bir halqadır. Ölkələrimiz arasında əməkdaşlıq, demək olar ki, bütün sahələri əhatə edir və səfər çərçivəsində cənab İlham Əliyevin Prezident Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyanla görüşündə də ifadə olunduğu kimi, siyasi, iqtisadi, enerji, həmçinin bərpaolunan enerji, mədəni, humanitar və digər istiqamətlərdə əməkdaşlıq tərəflərdə məmnunluq doğurur. "Paralel olaraq Azərbaycanın və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Silahlı Qüvvələri arasında keçirilən "Sülh Qalxanı - 2026" birgə əməliyyat-taktiki təliminin uğurla başa çatması, iki ölkənin Silahlı Qüvvələri arasında operativ hərbi uyğunluğun inkişafına töhfələrin davam etdirilməsi iradəsinin ifadə olunması, habelə "Cənub Qaz Dəhlizi" QSC-də İqtisadiyyat Nazirliyinə məxsus qeyri-nəzarət payının müəyyən hissəsinin BƏƏ-nin "XRG" şirkətinə satılması iki ölkə arasındakı münasibətlərin artıq strateji tərəfdaşlıqdan faktiki hərtərəfli strateji tərəfdaşlıq mərhələsinə keçdiyini nümayiş etdirir. Ötən il ölkələrimiz arasında ticarət dövriyyəsinin böyük artım tempi də prosesin kifayət qədər uğurlu dinamikasından xəbər verir. Səbəb isə çox sadədir", - deyər Bəhruz Məhərrəmov əlavə edib.

Deputat qeyd edib ki, Azərbaycan və BƏƏ münasibətlərin həllində dialoq modelini dəstəkləyirlər. Regionda investor kimi rolunu artırmaqda olan BƏƏ Azərbaycanla birgə Cənubi Qafqazda sülhün bərqərar olması və iqtisadi dəhlizlərin inkişafında ortaq maraqlara malikdir. Həmçinin hər iki ölkənin postneft dövrünə hazırlıq və yüksək texnologiyalara əsaslanan iqtisadi model qurmaq vizyonu tam üst-üstə düşür. Bakı və Əbu-Dabi arasında qurulan bu model həm enerji asılılığından uzaqlaşaraq texnologiya, investisiya və logistika üzərində qurulan yeni tipli strateji itifaq, həm də mümkün təhlükəsizlik təhdidlərinə qarşı perspektivli tərəfdaşlıqdır. Qeyd olunanlar fonunda əminliklə demək mümkündür ki, bu, sadəcə, sıradan bir səfər, yaxud prezidentlər arasında

növbəti bir görüş deyil, həm də ölkələrimiz arasında bütün sferaları əhatəlayan müsbət dinamikanı qorumağa xidmət edən tarixi hadisədir.

B.Məhərrəmov deyib ki, Azərbaycan Prezidentinin BƏƏ-yə səfəri yalnız iki dövlət arasında münasibətlər çərçivəsində təhlil edilə bilməz və bu mənada Əbu-Dabidə Azərbaycan Prezidentinin Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyanla görüşü və sülh prosesi çərçivəsində bu tip təmasların Əbu-Dabidə ilk dəfə baş tutması Azərbaycanla BƏƏ arasında münasibətlərin həm də uğurlu bir platforma formalaşdırdığı qənaətinə gəlməyə imkan verir: "Azərbaycanla Ermənistan arasında ötən il avqustun 8-də ABŞ-də Prezident Donald Trampın evsahibliyi və şahidliyi ilə baş tutan sülh sammiti və qəbul edilən qərarlar Bakı və İrəvan arasında sülh prosesinin yeni mərhələsi hesab olunur. Ötən 6 ay ərzində Azərbaycan və Ermənistan arasında müxtəlif səviyyədə təmaslar davam edib və Əbu-Dabidə Azərbaycan və Ermənistan rəhbərlərinin görüşündə də ifadə olunduğu kimi, Vaşinqton görüşündən sonra sülh prosesi təqdirəlayiq formada irəliləyib. Təbii ki, hazırkı mürəkkəb mərhələdə prosesin uğurunun əsas göstəricisi təmasların davamlılığı hesab olunmalıdır və bu mənada Əbu-Dabi görüşü Ermənistan və Azərbaycan arasında normallaşma prosesinin ikitərəfli əsasda irəlilədilməsində müsbət dinamikanın qorunub saxlanması niyyətinin göstəricisi sayılmalıdır. 2025-ci ilin avqustundan ötən dövr ərzində məhz Bakının aparıcı aktor qismində çıxış etdiyi sülh prosesi praktik mərhələyə qədəm qoyub. Əbu-Dabidə də bəyan edildiyi kimi, ikitərəfli ticarətin başlanması, Azərbaycandan Ermənistanə neft məhsullarının ixracının davam etməsi, həmçinin üçüncü ölkələrdən Ermənistanə taxıl və digər malların Azərbaycan ərazisindən tranzitinin həyata keçirilməsi məmnunluq doğurmaqdadır. Daha konkret desək, liderlərin görüşündə də ifadə olunduğu kimi, artıq hər iki cəmiyyət sülhün faydalarına real həyatda şahid olmaqdadır. Belə bir məqamda tərəflərin Əbu-Dabidə ikitərəfli ticarət və iqtisadi əməkdaşlığı genişləndirmək üçün imkanları araşdırmağa davam etmək barədə razılığa gəlməsi, əslində, hazırkı de-fakto sülh mərhələsinin deyər sülhə addımlaması istiqamətində çox vacib element kimi çıxış edəcək".

Deputat vurğulayıb ki, Cənubi Qafqaz kimi maraqların toqquşduğu və tarixən iri güclərin imperialist niyyətlərinin hədəfləndiyi mürəkkəb coğrafiyada sülhə nail olmaq ümumbəşəri dəyərlərə xidmətdir və beynəlxalq hüququn ümumtanınmış normalarında əksini tapan prinsiplərin aliliyinə bundan daha yaxşı töhfə ola bilməz. Bu mənada Prezident İlham Əliyevin Azərbaycan ilə Ermənistan arasında sülhün bərqərar olması və regionda sabitliyin təmin edilməsi is-

tiqamətindəki söylərinə görə nüfuzlu "Zayed İnsan Qardaşlığı Mükafatı"na (Zayed Award for Human Fraternity) layiq görülməsi tam təbii və ədalətli qərardır. Roma Papası Fransisk və Əl-Əzhər Şərifin Böyük İmamı Əhməd Əl-Tayyib tərəfindən 2019-cu ildə imzalanmış "İnsan qardaşlığı" sənədi əsasında təsis edilən bu nüfuzlu mükafat Prezident İlham Əliyevə konkret olaraq Azərbaycan və Ermənistan arasında "Sülh və dövlətlər-arası münasibətlərin təsis edilməsi haqqında Saziş"in hazırlanması və bu istiqamətdə nümayiş etdirilən siyasi iradəyə görə verilib.

B.Məhərrəmov deyib ki, qaliblər müəyyən edilərkən münsiflər heyəti haqlı olaraq qeyd edib ki, Azərbaycanın təqdim etdiyi sülh modeli dünyadakı digər münaqişə bölgələri üçün də nümunə ola bilər: "Həqiqətən də, real situasiyanı təhlil etsək, maraqların toqquşduğu və tarixən münaqişə bölgəsi kimi adışəkilən Cənubi Qafqazda təmələndirilmiş müxtəlif imperialist maraqların dayandığı bir münaqişənin sona çatdırılması sadə hadisə deyil. Üstəlik, cənab İlham Əliyevin münaqişənin kökündə dayanan amillərin, o cümlədən separatizmin tam şəkildə aradan qaldırılmasına, habelə böyük zəfərlərimizlə yaratdığı hərbi-siyasi reallıqların bölgədə yeni münaqişəyə rəvac verə biləcəyi hər hansı situasiyanı preventiv qaydada aradan qaldıracaq status-kvoya nail olması müasir dövrdə ən dayanıqlı sülh modelini ortaya qoymuş olur. Aydın ki, sülh sahəsində bəşəri fəaliyyətinə görə bu günə qədər çoxsaylı liderlər müxtəlif mükafatlarla təltif olunub. Demək olar ki, hər il "Nobel" sülh mükafatı müəyyən xidmətlərinə görə ayrı-ayrı şəxslərə təqdim olunur. Lakin dəyişməyən bir realıq var ki, həmin şəxslər yalnız və yalnız sülh uğrunda söylərinə görə təltif olunur, real nəticələrə gəldikdə isə laureatların sülh təşəbbüsələrinin qiymətləndirildiyi münaqişələrin özü faktiki olaraq həll olunmamış qalıb və bu gün də çoxsaylı nümunələr mövcuddur ki, həlli istiqamətində söylərinə görə "Nobel" mükafatı verilmiş çoxsaylı münaqişələr hazırda da davam etməkdədir".

Deputat vurğulayıb ki, Prezident İlham Əliyev faktiki olaraq tarixdə ilk dəfə 30 ildən artıq davam etmiş bir qanlı münaqişəyə tam şəkildə son qoyaraq, qarşıdurmanın yenidən alovlanması üçün şərait yarada biləcək mümkün situasiyanı da aradan qaldırıb. Bu da, əslində, cari təltifi yalnız nəzəri söylərin yox, həm də praktik nəticələr fonunda qiymətləndirmə aparıldığı unikal proseslərdən birinə çevirir.

Əsmər QARDAŞXANOVA,
"Azərbaycan"